

AİLE HEKİMLİĞİNDE İLK YARDIM UYGULAMALARI

Editör

Prof. Dr. Hüseyin CAN

Editör Yardımcıları

Uzm. Dr. Mustafa YORGANCIOĞLU

Uzm. Dr. İsmail ÇİFÇİ

Uzm. Dr. Bilal DURMAZ

Hipokrat
Yayıncılık

© 2024 AİLE HEKİMLİĞİNDE İLK YARDIM UYGULAMALARI

ISBN: 978-625-6429-95-6

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editör

Prof. Dr. Hüseyin CAN

Editör Yardımcıları

Uzm. Dr. Mustafa YORGANCIOĞLU

Uzm. Dr. İsmail ÇİFÇİ

Uzm. Dr. Bilal DURMAZ

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Sözkesen Matbaacılık

İvedik Organize 1518. Sokak Matsit İş Merkezi No: 2/40

Tel: (0312) 395 21 10 - Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Aile hekimleri sağlık sisteminde ilk tıbbi temas noktasını oluşturmaktadır. Hastaların akut ve kronik hastalıklarını eş zamanlı çözerler. Sağlık sisteminin; koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici tüm aşamalarında emek vermektedirler. Aile hekimliği, bu bağlamda toplumun sağlıklıyla ilgili her aşamada yanında olan ve rehberlik eden en önemli disiplinlerden biridir. Aile hekimlerinin, yalnızca hastalıkların tedavisinde değil, aynı zamanda acil durumlarda da hayat kurtarıcı müdahalelerde bulunma kabiliyeti büyük bir sorumluluk ve uzmanlık gerektirir.

“Aile Hekimliğinde İlk Yardım Uygulamaları” adlı bu eser, aile hekimlerinin sahada karşılaşabileceği acil durumlarda, doğru ve hızlı müdahalelerde bulunabilmesi için kapsamlı bir rehber niteliği taşımaktadır. Her gün yaşadığımız toplumda beklenmedik kazalar, ani rahatsızlıklar veya yaralanmalar meydana gelebilmektedir. Bu tür olaylar karşısında bilinçli, güvenilir ve etkili ilk yardım uygulamaları hayat kurtarabilir. Bu eser, konunun uzmanları tarafından hazırlanmış ve aile hekimlerine yol gösterecek önemli bilgiler sunmaktadır. Kitapta, ilk yardımın temel prensipleri, travma yönetimi, kalp masajı ve solunum desteği gibi hayati müdahaleler detaylı bir şekilde ele alınmış, teorik bilgi pratik örneklerle desteklenmiştir. Ayrıca, her hekimin iş hayatında karşılaşabileceği çeşitli vakalara ilişkin yönlendirici öneriler de yer almaktadır. Kitabın, aile hekimlerinin bilgi birikimine değerli katkılar sunacağına, bu eserden edinilen bilgilerle, gerektiğinde hızlı ve doğru ilk yardım müdahalelerinde bulunarak hayat kurtarılacağına şüphem yoktur.

Bu kıymetli eseri ortaya koyan değerli yazarlarımıza ve editör yardımcılarımıza, katkıları ve emekleri için içten teşekkürlerimi sunarım. Kitabın, aile hekimliği pratiğinde önemli bir boşluğu dolduracağını ve meslektaşlarımız için başvuru kaynağı olacağını umuyorum.

Prof. Dr. Hüseyin CAN

Oğullarımız Mert ve Çağan'a...

Katkıda Bulunanlar

Editör

Hüseyin CAN, Prof. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Yazarlar

Adnan BİLGE, Dr. Öğr. Üyesi

Acil Tıp Uzmanı

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp AD.

Çiğdem AKAYDIN, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

Şehit Jandarma Uzman Çavuş Burhan Acar ASM, DENİZLİ

Demet MERDER, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı, Başasistan

SBÜ İzmir Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD. Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Dinçer ATİLA, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

Menemen 1 Nolu Aile Sağlığı Merkezi

Esra Meltem KOÇ, Doç. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Fazilet YORGANCIOĞLU, Dr.

Aile Hekimliği Araştırma Görevlisi

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Handan ATSIZ SEZİK, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

Güzelbahçe 2 Nolu Derya Aile Sağlığı Merkezi

Hilal AKSOY, Doç. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Hüseyin CAN, Prof. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Hüseyin ELBİ, Doç. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

İlker Ulaş SUNGUR, Uzm. Dr.

Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon AD.

Mehmet ARSLAN, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Melike ARABACI, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

Konak 2 No'lu Kahramanlar Aile Sağlığı Merkezi

Merve VATANSEVER BALCAN, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

İzmir Kemalpaşa İlçe Sağlık Müdürlüğü

Mustafa YORGANCIOĞLU, Uzm. Dr.

Acil Tıp Uzmanı

İzmir Torbalı Devlet Hastanesi

Naime Sevgi KARADAĞ, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı

İzmir Karabağlar 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi

Nur Şehnaz HATİPOĞLU, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı
Konak 24 nolu Aile sağlığı merkezi

Özün ERİNÇ, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı
Kuyucak İlçe Devlet Hastanesi

Serap ÖKSÜZ, Dr. Öğr. Üyesi

Aile Hekimliği Uzmanı
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Sıdıka Ece YOKUŞ, Dr.

Aile Hekimliği Araştırma Görevlisi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD.

Tuğba BODUR, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı
Manisa Yunusemre 13 Nolu Aile Sağlığı Merkezi

Uğur ALFATLI, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı
Özel Muayenehane Hekimi

Yasemin KILIÇ ÖZTÜRK, Doç. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı
SBÜ İzmir Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD. Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi
1. Palyatif Bakım Merkezi

Yunus Emre SARI, Uzm. Dr.

Aile Hekimliği Uzmanı
Bornova 13 Nolu Doğanlar Batıçim ASM

İçindekiler

Bölüm 1

Genel İlk Yardım Bilgileri 1

MEHMET ARSLAN • HÜSEYİN CAN

İlk Yardımın Tanımı ve Önemi	1
İlk Yardımcının Rolü ve Sorumlulukları.....	1
İlk Yardım Hedefleri	2
İlk Yardım Prensipleri	2
İlk Yardım Eğitimi	4
İlk Yardım Ekipmanları ve Malzemeleri: Acil Durumlara Hazırlıklı Olmak.....	5
Aile Hekimliği ve İlk Yardım	6

Bölüm 2

Hasta/Yaralının ve Olay Yerinin Değerlendirilmesi 9

NUR ŞEHNAZ HATİPOĞLU

Genel Bilgiler	9
Olay Yerinin Korunmasının Önemi.....	9
Olay Yerini Korumak ve Raporlamak.....	11
Kazaların Sınıflandırılması.....	11
Olaya Karışan Bireyin Değerlendirilmesi	12

Bölüm 3

Temel Yaşam Desteği..... 15

MELİKE ARABACI • ADNAN BİLGE

Giriş.....	15
Temel Yaşam Desteğinin Uygulanabileceği Durumlar	15
Temel Yaşam Desteğinin Amacı.....	16
Aile Hekimliğinde Temel Yaşam Desteği	16
Kardiyak Arrest	16
Kardiyopulmoner Resüsitasyon (KPR)	16
Erişkin Temel Yaşam Desteği.....	18
Geri Döndürülebilir Nedenler	20

Defibrilasyon için Şok Enerji Düzeyleri.....	20
İlaç Tedavisi	20
Opioid Zehirlenmesi	20
Pediyatrik Temel Yaşam Desteği.....	21

Bölüm 4

Kanamalarda İlk Yardım.....23

MUSTAFA YORGANCIOĞLU

Genel Bilgiler	23
Değerlendirme	24
İlk Yardım.....	25
El Bölgesinde Üçgen Bandaj Uygulaması.....	28
Ayak Bölgesinde Üçgen Bandaj Uygulaması	28
Diz Bölgesinde Üçgen Bandaj Uygulaması.....	29
Göğüs Bölgesinde Üçgen Bandaj Uygulaması	29
Kalça Bölgesinde Üçgen Bandaj Uygulaması	30

Bölüm 5

Yaralanmalarda İlk Yardım.....33

YUNUS EMRE SARI • ÇİĞDEM AKAYDIN

Yaranın Tanımı	33
Yara Çeşitleri.....	33
İlk Yardım ve Yara Bakımı	34
Yaralanmalarda Uygulanacak İlk Yardımın Temel Prensipleri	35
Ciddi Yaralanmalarda İlk Yardım	37
Delici Göğüs Yaralanmalarında İlk Yardım	37
Delici Karın Yaralanmalarında İlk Yardım	38
Kafatası ve Omurga Yaralanmalarında İlk Yardım	39

Bölüm 6

Donma ve Yanıkta İlk Yardım.....43

HİLAL AKSOY • ESRA MELTEM KOÇ

Donmada İlk Yardım	43
Yanıkta İlk Yardım.....	45

Bölüm 7

Kırık, Çıkık ve Burkulmalarda İlk Yardım.....51

HANDAN ATSIZ SEZİK • ULAŞ SUNGUR

Genel Tanımlamalar	51
Terminoloji.....	51

Kırık Tanımı.....	52
Çıkık Tanımı.....	53
Burkulma Tanımı.....	54
Kırık-Çıkık ve Burkulmalarda Tespit Yöntemleri.....	55
Yaralanma Bölgelerine Göre İlk Yardım.....	56

Bölüm 8

Bilinç Bozukluklarında İlk Yardım.....59

TUĞBA BODUR • HÜSEYİN CAN

Bilinç Bozukluğu/Kayıbı Nedir?.....	59
Bilinç Bozukluğu Olan Olgunun Değerlendirmesi.....	59
Tıbbi Öykü ve Ayırıcı Tanı.....	64
Bilinç Bozukluğunda İlk Yardım.....	65

Bölüm 9

Zehirlenmelerde İlk Yardım.....69

DİNÇER ATILA • UĞUR ALFATLI

Genel Bilgiler.....	69
Zehirlenmelerde İlk Yardım.....	70

Bölüm 10

Hayvan Isırmalarında İlk Yardım.....73

MERVE VATANSEVER BALCAN • HÜSEYİN ELBİ

Genel Bilgiler.....	73
Kedi ve Köpek Isırmaları.....	74
Yılan Isırmaları.....	75
Arı Sokmaları.....	77
Akrep Sokmaları.....	79
Deniz Canlılarının Isırması.....	79
Denizkestaneleri ile Yaralanma.....	80

Bölüm 11

Göz, Kulak ve Buruna Yabancı Cisim Kaçmasında İlk Yardım.....83

DEMET MERDER • YASEMİN KILIÇ ÖZTÜRK

Genel Bilgiler.....	83
Göze Yabancı Cisim Kaçması.....	84
Kulağa Yabancı Cisim Kaçması.....	85
Buruna Yabancı Cisim Kaçması.....	86

Bölüm 12**Boğulmalarda İlk Yardım.....89****FAZİLET YORGANCIOĞLU • SIDIKA ECE YOKUŞ**

Genel Bilgiler	89
Sınıflandırma	89
Anamnez	91
Fizik Muayene.....	91
Nedenler ve Risk Faktörleri	91
İlk Yardım.....	92
Sevk Kriterleri	93
Koruma.....	94

Bölüm 13**Hasta/Yaralı Taşıma Teknikleri.....97****SERAP ÖKSÜZ • ZEYNEP ÖZÜN ERİNÇ**

Genel Bilgiler	97
Hasta veya Yaralının Taşınmasında Genel Kurallar	97
Hasta/Yaralı Taşıma Teknikleri	98

Bölüm 14**Otomatik Eksternal Defibrilatör (OED) Kullanımı.....109****NAİME SEVGİ KARADAĞ**

Defibrilasyon ve Endike Olduğu Durumlar	109
Otomatik Eksternal Defibrilatör (OED) Kullanımı.....	109
ASM’de Bulundurulması Zorunlu Defibrilatörün Özellikleri	114